

Kendskab til mærkningsordninger

Henrik Selsøe Sørensen, [FairSpeak](#) 2010

FairSpeak tester i forbindelse med forskellige eksperimenter omkring vejledning og vildledning på fødevareretiketter forbrugernes viden om almindeligt forekommende tekst- og designelementer på etiketterne. Testen er udviklet for at udforske forbrugernes vidensniveauer i relation til, hvad der kræves for at afkode den symfoni af sproglige og billedmæssige signaler, der slås om opmærksomheden på fødevareretiketterne.

Som led i testen spørger vi også forbrugerne om, hvorvidt de genkender de 15 almindeligste mærkningsordninger, som de møder på etiketterne. Tekst på selve mærket, som indeholder svaret helt eller delvis er sløret.

Spørgsmålet går på, om de genkender mærket og i bekræftende fald, om de kan beskrive meget kort, hvad mærket står for. Svarene her tolkes meget liberalt, dvs. at et blot tilnærmelsesvis rigtigt svar accepteres.

Nedenfor vises i tilfældig rækkefølge de 15 udvalgte mærker (med sløring), der blev testet i maj 2010, sammen med det rigtige svar, som dog her er langt mere detaljeret, end hvad forbrugerne behøvede at svare for at få svaret godkendt. Fx er det tilstrækkeligt at svare "daglige indtag" og "Økomærke" for de to første mærkers vedkommende. De lange svar nedenfor var, hvad testpersonerne kunne få at se som "facitliste".

 <p>Kcal 140 (7%) Sukker 3g (3%) Fedt 1g (1%) Mættet fedt 0,3g (1%) Salt 0,3g (5%) af en voksens ?</p>	<p>GDA (Guideline Daily Amount, på dansk: vejledende dagligt indtag). Forbrugeren kan se på fødevarens forside, hvor stor en del af det daglige energibehov, en portion af fødevareren dækker. GDA gør det let for forbrugerne at sammenligne forskellige produkter inden for samme kategori og på tværs af kategorier. GDA vil være et incitament for industrien til at udvikle sundere produkter, idet et mindsket indhold af fedt, sukker eller salt umiddelbart kan angives. GDA vil komme på alle typer af produkter - også de "usunde". Mærkningen er europæisk, da den vil blive anvendt af hele den europæiske fødevarerindustri. GDA og nøglehullet kan fint optræde på samme produkt og supplere hinanden</p>
	<p>Ø-mærket findes på økologiske madvarer, der er under kontrol af danske myndigheder. Det findes på varer, der lever op til statens krav til økologi, og hvor produktion, forarbejdning, pakning eller mærkning er under kontrol af de danske myndigheder. Økologiske varer fra udlandet er også under kontrol, blot ikke af de danske myndigheder, og det røde Ø-mærke findes kun på disse varer, hvis sidste del af kontrollen er foregået i Danmark.</p>
	<p>Officielt ernæringsmærke, som sikrer, at den vare du står med i hånden overholder fornuftige ernæringskriterier for indholdet af fedt, sukker, salt og fibre. Når du finder en vare med Nøglehullet, kan du altså være sikker på, at varen er blandt de bedste ernæringsmæssige valg i den pågældende varegruppe.</p>
	<p>6 om dagen vil de næste fire år arbejde for at få danskerne til at spise mere frugt og grønt. I de kommende år vil kampagnen fokusere på at få dem, der spiser mindre end 300 gram frugt og grønt om dagen til at spise mere. Det drejer sig i første omgang om børnefamilierne, hvor mere end hver tredje barn og voksen spiser alt for lidt frugt og grønt.</p>

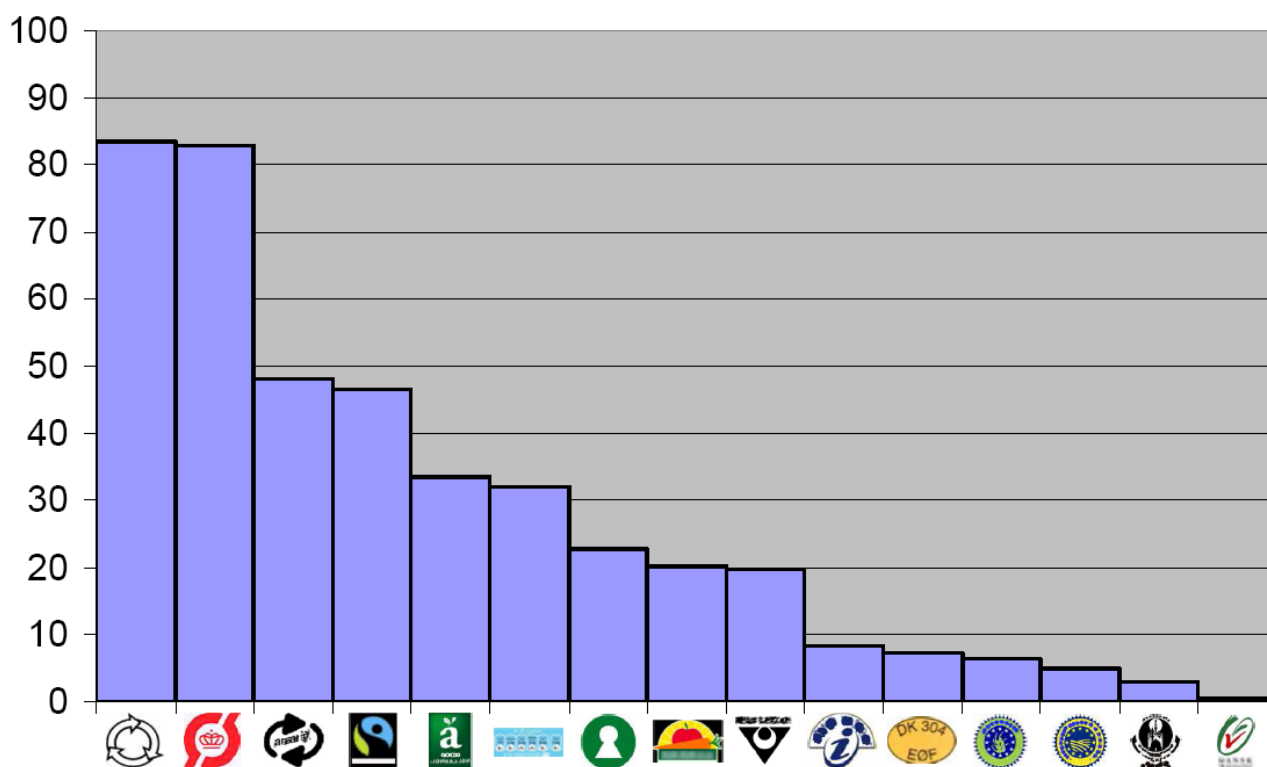
	<p>Genbrugsmærket bruges til at mærke papir og flasker. Mærket viser, at varen kan genbruges eller at en del eller hele varen er lavet af genbrugsmateriale. Mærket viser fx, at genbrugspapir er lavet af en vis mængde returpapir.</p>
	<p>Varefakta-mærket, der administreres af Dansk Varefakta Nævn (DVN), findes på mange andre produkter end madvarer. Når et produkt har et Varefakta-mærke så er Varefakta-deklarationen udarbejdet efter ganske særlige regler, der bl.a. andet fortæller, hvilke oplysninger deklaration skal indeholde, rækkefølgen af oplysningerne, osv. Reglerne er udarbejdet for at tage hensyn til forbrugernes ønsker, og de er ofte strengere end lovgivningens krav.</p>
	<p>EU-mærke BOB Beskyttet Oprindelsesbetegnelse eller BGB Beskyttet geografisk betegnelse (hvilken de to, der er tale om, fremgår af teksten i cirklen)</p>
	<p>Slagteriets autorisationsnummer / Identifikationsmærkning.</p>
	<p>Halalslagt.</p>
	<p>I marts 2000 indførte Europa-Kommissionen et logo med teksten 'Økologisk jordbrug - EF-kontrolordning' [Forordning (EØF) nr. 2092/91 (Konsoliderede tekster)], som kan anvendes af producenter, hvis systemer og produkter er blevet kontrolleret og overholder EU-bestemmelserne. Forbrugere, der køber produkter med dette logo kan være sikre på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • at mindst 95% af produktets ingredienser er frembragt efter økologiske produktionsmetoder • at produktet overholder reglerne i den officielle kontrolordning • at produktet kommer direkte fra producenten eller en tilberedningsvirksomhed i lukket emballage • produktet er forsynet med producentens, tilberedningsvirksomhedens eller sælgers navn og kontrolorganets navn og kode. <p>Dette mærke er pr. 1. juli 2010 afløst af et nyt::</p>
	<p>På madvarer fra Dansk Supermarked a/s kan man finde Kend Varen-mærket, der betyder, at varen er forsynet med flere oplysninger til forbrugere end andre varer normalt er. Det gælder bl.a. oplysninger om hvilke råvarer der indgår i produktion af varen, hvor råvarerne kommer fra, hvordan der er blevet sorteret og forarbejdet. Hvis pladsen på emballagen tillader det, fortælles desuden hvordan varen bedst muligt tilberedes og serveres.</p>
	<p>Max Havelaar-mærket kan bl.a. findes på bananer, te og kaffe, og det betyder, at de bønder, der har produceret varen, har fået en "fair" pris for den. Bønderne, der ofte bor i Den 3. Verden, har altså fået en højere pris for varer, der sælges under Max Havelaar-mærket, end for varer der sælges uden mærket. Desuden er mærket en garanti for, at der er taget miljøhensyn under dyrkningen</p>

	<p>De grønne produkter i Ånglamark serien er økologiske, de bærer enten det røde danske økologimærke, EU's økologimærke – eller dem begge. Og vi garanterer for at kvaliteten og smagen altid er i top. Se efter det grønne a, hvis du vil gøre noget godt for dig selv, din familie og miljøet.</p>
	<p>I.P.mærket optræder på dansk produceret bær, frugt og grøntsager og står for: Dansk Integreret Produktion. Producenten har som erklæret målsætning at nedsætte mængden af sprøjtemidler og i stedet bruge andre sorter og biologiske metoder til skadedyrsbekæmpelse. Mindre brug af gødning er også et af målene med mærket. "Integreret produktion" har intet med økologisk landbrugsproduktion at gøre. Det er snarere konventionelt landbrug med en grøn profil. Mærket kontrolleres af Plantedirektoratet, som også kontrollerer hver enkelt producent.</p>
	<p>Pantmærkerne kan ses på engangsemballage til drikkevarer, fx dåser af aluminium. De genpåfyldelige flasker bærer ikke noget mærke.</p>

Den nye design for EU's økologimærke, som blev indført 1. juli 2010, var, som det fremgår, ikke med i den test, der refereres til nedenfor, men er medtaget i den seneste version af testen.

Nedenstående tal bygger på svar indhentet i maj måned 2010 fra ca. 150 respondenter i SuperBest i Viby Sjælland og ca. 150 studerende på CBS. Der var ikke nævneværdige forskelle på svarene fra de to grupper, selv om Viby-gruppen var demografisk uhomogen, mens CBS-gruppen var homogen og bestod af forbrugere, der var studerende og mellem 20 og 30 år.

Figur 1 viser, hvor mange procent af adspurgte, der var i stand til at forklare, hvad det enkelte mærke står for.

Figur 1 Forståelse af, hvad mærkerne står for (procent af adspurgte forbrugere)

Mærke	Forstår (%)	Genkender (%)	Genkender ikke (%)	
		83,6	96,3	3,7
		82,9	97,0	3,0
		48,0	72,5	27,5
		46,6	60,7	39,3
		33,6	76,8	23,2
		31,9	67,1	32,9
		22,8	71,1	28,9
		20,1	43,0	57,0
		19,8	64,4	35,6
		8,4	58,7	41,3
		7,4	72,8	27,2
		6,4	39,6	60,4
		5,0	29,9	70,1
		3,0	10,7	89,3
		0,3	25,2	74,8

Figur 2 Samme data som i figur 1 suppleret med tal for, hvor mange, der genkender uden at forstå, og hvor mange der tilkendegiver, at de slet ikke genkender mærket.

Af fig. 2 fremgår det således, at nøglehullet genkendes af 7 ud af 10 forbrugere, men kun 2 ud af 10 kan sige, hvad mærket står for.

Denne undersøgelse er omtalt i Politiken lørdag den 24. september 2010 under overskriften "Forbrugerne fatter ikke mærker på maden" (Mette Guldagger):
<http://politiken.dk/tjek/dagligliv/mad/ECE1060923/forbrugerne-fatter-ikke-maerker-paa-varerne/>